

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Article

DOI: 10.14456/jdl.2023.46

อาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z The Dream Job of Generation Z Youth

ภาวีนี นิมปฐมวงศ์¹ และ อภิรัตน์ กังสดารพร²Pavinee Nimpathomvong¹ and Apirat Kangsadanporn^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author

1. ภาวีนี นิมปฐมวงศ์

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง,
วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต

Pavinee Nimpathomvong

Program in Leadership in Society, Business
and Politics, College of Social Innovation,
Rangsit University, ThailandEmail: firstfah44@gmail.com

Corresponding Author*:

2. ผศ.ดร.อภิรัตน์ กังสดารพร

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง,
วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม, มหาวิทยาลัยรังสิต

Assist.Prof.Dr. Apirat Kangsadanporn

Program in Leadership in Society, Business
and Politics, College of Social Innovation,
Rangsit University, ThailandEmail: apirat.k@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

อาชีพในฝัน; รูปแบบการดำเนินชีวิต;

เยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z

Keywords:

Dream Job; Lifestyle Patterns; Generation
Z Youth

Article history:

Received: 29/09/2023

Revised: 15/10/2023

Accepted: 24/10/2023

Available online: 11/11/2023

How to Cite:

Nimpathomvong, P. & Kangsadanporn, A.
(2023). The Dream Job of Generation Z
Youth, Journal of Dhamma for Life, 29(4),
71-82.

ABSTRACT

The purpose of this research is to 1) study the lifestyle or behaviour of Generation Z youth, 2) explore the desired professions of Generation Z youth and 3) investigate the factors influencing the career choices of Generation Z youth. This research is quantitative research, employing in-depth interviews with 15 key youth informants, consisting of 5 males, 5 females, and 5 LGBTQ all of whom are in Generation Z. This research is conducted using semi-structured interviews and analysing the information to address all three research objectives. The findings reveal that Generation Z youth share common lifestyle patterns. They are high school students who attend classes from Monday to Friday. They tend to engage in personal activities, homework, sports, relaxation, and reading after school. On weekends, they typically go on trips, shopping, travel to different provinces, stay at home playing games, or participate in activities they enjoy. As for their study time, they usually manage their time according to their preference and appropriateness. Yet, some find their lifestyle to be quite monotonous due to the heavy academic workload and wish for more relaxation time. As for their dream career, Generation Z youth are interested in various fields, ranging from a doctor, pharmacists, tutors, air hostesses, psychiatrists, psychologists, financial analysts, professional athletes, novelists, and online entrepreneurs, to YouTubers. The key factors influencing career choices include income, societal values, self-confidence, aptitude, personal interests, staying informed, and technological advancements. Moreover, it found that influencers influencing the career choices of Generation Z youth tend to be more symbolic rather than repetitive and prescriptive.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิถีชีวิต หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z 2) ศึกษาอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ประกอบด้วย เยาวชนชาย เจเนอเรชั่น Z จำนวน 5 คน เยาวชนหญิง เจเนอเรชั่น Z จำนวน 5 คน และเยาวชน LGBTQ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนเจนเนอเรชั่น Z มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายกัน เป็นผู้ที่อยู่ในวัยเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในวันจันทร์-วันศุกร์เรียนหนังสือ หลังเลิกเรียนก็จะต้องทำกิจกรรมส่วนตัว ทำการบ้าน เล่นกีฬา พักผ่อน และดูหนังสือ สำหรับในวันหยุดจะออกไปเที่ยวนอกบ้าน ไปช้อปปิ้ง ไปเที่ยวต่างจังหวัด เล่นเกม ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ แต่จะแบ่งเวลาสำหรับการเรียนและการพักผ่อนตามความเหมาะสม บางคนรู้สึกเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ เพราะต้องเรียนหนังสืออย่างหนัก ทำการบ้านจึงอยากที่จะมีเวลาพักผ่อนให้มากขึ้น โดยอาชีพในฝันจะมีหลายอาชีพ ได้แก่ แพทย์ เกษัชกร ดิวเตอร์ แอร์โฮสเตส นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักวิเคราะห์การเงิน นักกีฬาอาชีพ นักเขียนนวนิยาย ธุรกิจออนไลน์ หรือการเป็นยูทูบเบอร์ โดยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการเลือกอาชีพ ได้แก่ รายได้ ค่านิยมของสังคม ความเชื่อมั่น ความถนัด และความชอบของตนเอง การติดตามข่าวสาร และวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น

บทนำ

ยุคสมัยของกลุ่มคนตามช่วงอายุ หรือมักเรียกกันว่า เจเนอเรชั่น (Generation) หมายถึง ช่วงเวลาเฉลี่ยระหว่างการมีลูกคนแรกของแม่กับการมีลูกคนแรกของลูก ดังนั้น แต่ละ Generation จึงมีระยะเวลาห่างกันประมาณ 20 กว่าปี ในเรื่องของ Generation ได้มีผู้คนศึกษากันอย่างมากมาย โดยเฉพาะด้านสังคมศาสตร์ ที่ทำการศึกษาทั้งด้านพฤติกรรม สังคม การใช้ชีวิต (ปรีดี นุกุลสมปรารถนา, 2563) และในส่วนของนักเศรษฐศาสตร์ได้ทำการแบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น กลุ่มที่ 1 คือ Baby Boomer หรือ กลุ่มผู้สูงวัย ได้แก่ กลุ่มของคนที่มียุทธระหว่าง 54-72 ปี กลุ่มที่ 2 คือ Generation X ซึ่งจะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 43-57 ปี กลุ่มที่ 3 คือ Generation Y กลุ่มคนใน Generation Y เป็นกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี และกลุ่มที่ 4 คือ Generation Z จะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 8-20 ปี โดยแต่ละกลุ่มนั้น นักเศรษฐศาสตร์มีมุมมองในเรื่องเกี่ยวกับผู้ซื้อผู้ขาย มีพฤติกรรมแตกต่างกัน และโลกในยุคนี้ประกอบไปด้วยกลุ่ม Generation Y (กรมสุขภาพจิต, 2563)

คนรุ่นใหม่หรือคนในกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z มีอายุระหว่าง 8-20 ปี เป็นกลุ่มคนที่เกิดขึ้นมาและเติบโตมากับสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่แวดล้อมตัวเองอย่างมากมาย มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถ

เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มักจะอยู่กับสื่อดิจิทัล และชอบใช้เวลาส่วนใหญ่บนโลกออนไลน์ โซเชียลมีเดีย มือถือ แท็บเล็ต และมีความเชี่ยวชาญการใช้เทคโนโลยีแทบทุกรูปแบบ รับข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ตัดสินใจทำอะไรอย่างรวดเร็ว เปิดกว้างทางความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง กล้าแสดงออก มีความมั่นใจสูง สามารถทำงานหลายอย่างพร้อม ๆ กันได้ สามารถปรับทัศนคติได้ดี แต่จะมีความอดทนต่ำ มีทัศนคติเป็นผู้ที่ชื่นชอบการใช้จ่ายเพื่อสร้างความสุขความพอใจให้กับตนเอง เปิดรับข้อมูลสั้น ๆ ได้ใจความ เน้นความสวยงามของรูปแบบการสื่อสารประเภทต่าง ๆ ซึ่งประเทศไทยจะมีคนกลุ่มนี้มากกว่า 13 ล้านคน และยังเป็นกลุ่มที่กำลังย่างเข้าสู่วัยทำงาน อีกทั้งคนรุ่นใหม่ที่มีความสามารถ ไม่สนใจทำงานประจำ ชอบความอิสระทำให้หลายองค์การต้องให้ความสำคัญเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะการที่องค์กรต่าง ๆ จะดำรงอยู่ได้จะต้องอาศัยบุคลากรในองค์กร เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรของตนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ องค์กรจึงต้องให้ความสนใจในเรื่องของบุคลากรตั้งแต่การสรรหา พัฒนา อารังรักษาไว้ และใช้ประโยชน์ เพื่อให้องค์กรได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่มีความเหมาะสมกับงาน จึงจะนำพาองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปรีดี นุกุลสมปรารถนา, 2563)

ในอดีตหลายคนได้พบกับคำถามที่ว่า โตขึ้นอยากเป็นอะไร ซึ่งผู้ใหญ่ในครอบครัว เช่น ปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ และญาติผู้ใหญ่หลายคนจะนำไปถามบุตรหลาน และเด็กหลายคนต้องเคยตอบกันบ้างอย่างน้อยสักครั้งในชีวิต เช่น หนูอยากเป็นหมอ จะได้รับการคนเจ็บป่วย หรืออยากเป็นหมอ จะได้รับการปู่ย่า ตายาย บางคนเคยตอบว่า ผมอยากเป็นตำรวจ จะได้จับผู้ร้าย และบางคนอาจตอบว่า หนูอยากเป็นนักร้อง เพราะแม่บอกว่าหนูร้องเพลงเก่ง หรือบางคนอาจเคยตอบว่า หนูอยากเป็นแม่ค้า เพราะการค้าขายทำให้มีเงินทุกวัน เป็นต้น ด้วยคำตอบดังกล่าว เมื่อเติบโตขึ้นในช่วงวัยที่กำลังจะเข้าสู่วัยการทำงาน ก็จะมีคำถามลักษณะคล้ายกัน คือ งานในฝันคืออะไร แต่เมื่อเวลาที่ผ่านล่วงเลยไปจะช่วยสอนบทเรียนต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้บางคนรู้ว่าอยากจะทำอาชีพอะไรหรือเป็นอะไร ซึ่งจะเป็นอาชีพที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น มาร์เก็ตติ้ง ครีเอทีฟ หรือคอนเทนต์ครีเอเตอร์ และจากการสำรวจอาชีพในฝันของเด็กไทย ครั้งที่ 11 เมื่อปี พ.ศ. 2563 ของอเด็คโก้ ที่ได้ทำการเก็บข้อมูลเด็กไทยอายุระหว่าง 7-14 ปีทั่วประเทศ จำนวน 4,050 คน ได้พบว่า อาชีพในฝันยังคงเป็นแพทย์ เช่นเดียวกับอาชีพในฝันของเด็กรุ่นก่อน ที่พบ 5 อันดับอาชีพในฝันของเด็กไทย ได้แก่ แพทย์ ครู ยูทูบเบอร์ นักกีฬา และทหาร โดยเยาวชนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลจะต้องเป็นแพทย์ ส่วนเยาวชนที่อยู่ในภูมิภาคจะเลือกอาชีพครูเป็นอาชีพในฝันมากกว่า ในส่วนอาชีพยูทูบเบอร์นั้นเยาวชนในเจนเนอเรชั่น Z มีแนวคิดคล้าย ๆ กันว่า ยูทูบเบอร์เป็นอาชีพที่ได้ทำในสิ่งที่ชอบ สบาย รายได้ดี มีอิสระ มีชื่อเสียง และมีแรงบันดาลใจมาจากยูทูบเบอร์กับนักแคสเกมที่ตนเองชื่นชอบ (Thamonton Jang, 2020)

ในปัจจุบันเวลาคำถามแบบนี้อาจไม่มีความหมายสำหรับคนเจนเนอเรชั่น Z อีกแล้ว ซึ่ง พอล ฮัตสัน ซีอีโอ แห่ง Sanofi ที่ให้บริการดูแลสุขภาพ ได้นำเสนอเรื่องราวและประสบการณ์จากการพูดคุยกับคนรุ่นใหม่ในที่ทำงาน โดยเริ่มจากประโยคคำถามที่ว่า อาชีพในฝันของคุณคืออะไร แต่คำตอบที่ได้รับ คือ ไม่มีความฝันในเรื่องงาน เมื่อได้คำตอบเช่นนี้ พอล ได้แต่ยิ้ม จึงคิดถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากวันที่ตนเองได้เริ่มต้นชีวิตการ

ทำงาน เพราะเวลานั้นมีแต่คนพร่ำบอกว่า หาบริษัทดี ๆ อยู่ พยายามลองดู ถ้าโชคดีก็อาจจะได้ไปสุดทาง และพอลกัไม่ได้ส่งคำแนะนำแบบนี้ให้กับลูกของตน เพราะในเวลานั้นเกิดการระบาดของโควิด สงครามยูเครน เงินเพื่อสูงเป็นประวัติการณ์ และยังมีปัญหาทางการเมืองที่ส่งผลอย่างมหาศาลต่อโลกของการทำงาน ซึ่งปัญหาของคนเจนเนอเรชั่น Z ที่พบคือ แรงงานขาดแคลน มีการแข่งขันขั้นทางสังคมอย่างรุนแรง และค่าครองชีพสูงจนแทบสู้ไม่ไหว สิ่งเหล่านี้อาจทำให้คนเจนเนอเรชั่น Z เปลี่ยนแปลงแนวคิดที่มีต่ออาชีพไปอย่างสิ้นเชิงได้ จึงมีคำถามที่น่าสนใจ คือ แล้วอะไร คือ สิ่งที่คุณรุ่นใหม่เหล่านี้กำลังคิดถึง

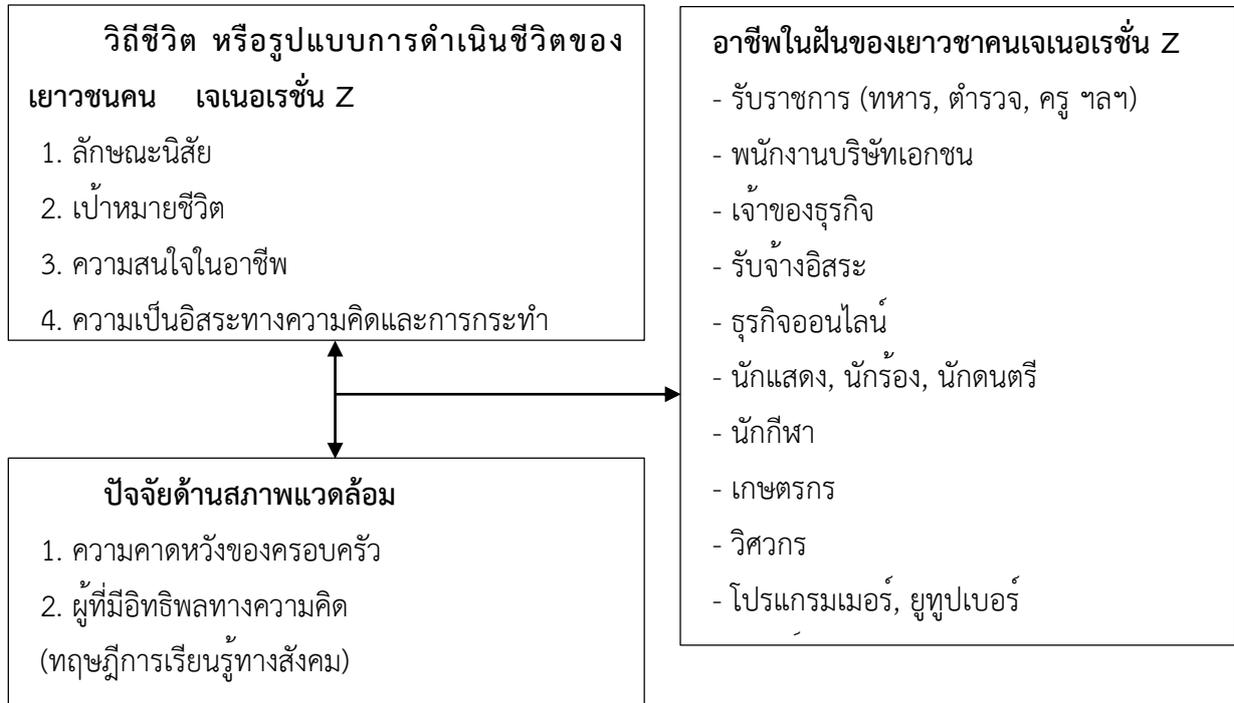
การศึกษาวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของคนกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z ได้แก่ ชณัญญา อมรวงศ์ไพบูลย์ (2561); เพ็ญญา บุญหล้า (2563) ได้พบว่า คนรุ่นใหม่ที่อยู่ในเจนเนอเรชั่น Z มีการตัดสินใจเข้าทำงานในระบบราชการแตกต่างกัน โดยปัจจัยด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน และความมั่นคงในงานมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับการตัดสินใจเลือกรับราชการของคนกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z ในขณะที่ พชสิริ ชมภูคำ และณัฐธิดา จักรภีศรีสุข (2563) ได้พบว่าคนในกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z จะมีความพึงพอใจที่จะทำงานที่ได้ใช้ความคิดและได้สมดุลกับชีวิต และงานวิจัยของ ณัฐธิดา คุณารังสวัสดิ์ (2563) ศึกษาการเลือกอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ปีการศึกษา 2563 ได้พบว่า ทักษะที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ เลือกประกอบอาชีพที่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียน มีประสบการณ์และความสามารถที่ตรงกับอาชีพนั้น ๆ

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z ซึ่งผลการศึกษานี้จะมีส่วนช่วยให้คนในเจนเนอเรชั่น Z ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังจะก้าวเข้าสู่วัยทำงาน ได้นำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง และเตรียมตัวที่จะเข้าสู่อาชีพในฝันได้อย่างถูกต้อง เช่น การเลือกเรียนในสาขาที่สอดคล้องกับอาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานศึกษาได้จัดเตรียมหลักสูตรให้เหมาะสมกับอาชีพที่ใฝ่ฝัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวินัยชีวิต หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z
2. เพื่อศึกษาอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลการตัดสินใจเลือกอาชีพของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย เยาวชนชาย เจเนอเรชั่น Z จำนวน 5 คน เยาวชนหญิง เจเนอเรชั่น Z จำนวน 5 คน และเยาวชน LGBTQ จำนวน 5 คน รวมจำนวน 15 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้มีแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ อายุ ความสามารถพิเศษ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รูปแบบการดำเนินชีวิต เป้าหมายสูงสุดในชีวิต ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ความสนใจในอาชีพในสังคมปัจจุบัน สาเหตุ แรงบันดาลใจในการเลือกอาชีพ ความคาดหวังของครอบครัว และการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพในฝัน ทำการเก็บรวบรวมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการใช้สื่อออนไลน์ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์และทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับมาวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายกัน คือ ผู้ที่อยู่ในวัยเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย บางคนกำลังเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย วันจันทร์-วันศุกร์เรียนหนังสือ หลังเลิกเรียนก็ต้องทำกิจกรรมส่วนตัว ทำการบ้าน เล่นกีฬา พักผ่อน และดูหนังสือ บางคนต้องไปเรียนพิเศษหลังเลิกเรียน สำหรับในวันหยุดจะออกไปเที่ยวนอกบ้าน ไปช้อปปิ้ง ไปเที่ยวต่างจังหวัด อยู่บ้านเล่นเกม ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ เป็นต้น แต่เยาวชนกลุ่มนี้จะแบ่งเวลาสำหรับการเรียนและการพักผ่อนตามความเหมาะสม บางคนรู้สึกเบื่อกับการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ เพราะต้องเรียนหนังสืออย่างหนัก ทำการบ้านจึงอยากที่จะมีเวลาพักผ่อนให้มากขึ้น

เมื่อศึกษาถึงอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z พบว่า แต่ละคนมีอาชีพในฝันที่แตกต่างกัน ออกไปตามความชอบ และสภาพแวดล้อม ได้แก่ แพทย์ เกษษกร ทิวเตอร์ แอร์โฮสเตส นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักวิเคราะห์การเงิน นักกีฬาอาชีพ นักเขียนนวนิยาย ธุรกิจออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการเป็น Youtuber โดยมีมุมมองไปในเรื่องของเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาพิจารณา ร่วมในการประกอบอาชีพ ถึงแม้ว่าบางอาชีพจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่ผู้ปกครอง เช่น การเป็นนักจิตวิทยา และจิตแพทย์ แต่เยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างก็ยังมีอาชีพสำรองไว้บ้างเพื่อว่าไปไม่ถึงความฝันเหล่านั้น

การเตรียมความพร้อมสำหรับการไปสู่อาชีพในฝันนั้น ส่วนใหญ่มีการฝึกประสบการณ์ของตนเอง ด้วยการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนั้น ๆ อาทิ คนที่อยากเป็นนักฟุตบอลอาชีพ จะใช้เวลาหลังเลิกเรียนไปฝึกซ้อมกับเพื่อน และพยายามหาโอกาสเข้าแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน คนที่อยากเป็นหมอก็จะเป็นอาสาสมัคร คนที่อยากเป็นนักเขียนจะหาหนังสือมาอ่าน และในกลุ่มที่อยากเป็น Youtuber ก็ จะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำวิดีโอ ตัดต่อภาพ ส่วนคนที่อยากเป็นแอร์โฮสเตสก็จะเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพ และภาษาต่างประเทศ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพในฝัน ได้แก่ รายได้ ค่านิยมของสังคม ความเชื่อมั่น ความถนัด และความชอบของตนเอง การติดตามข่าวสาร และวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z ได้แก่ รายได้ ค่านิยมของสังคม ความเชื่อมั่น ความถนัด และความชอบของตนเอง การติดตามข่าวสาร และวิวัฒนาการของเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพมากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายกัน ได้แก่ ไปเรียนหนังสือในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ วันเสาร์และวันอาทิตย์จะเป็นวันที่ได้พักผ่อนทำกิจกรรมตามความชอบของตนเอง เช่น ไปเที่ยวกับเพื่อน หรือไปเที่ยวกับพ่อแม่ ไปช้อปปิ้งหรือไปเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า ดูภาพยนตร์

เรียนพิเศษเพิ่มเติม หาของอร่อยกิน ฟังเพลง อ่านหนังสือ เล่นเกมที่บ้าน และเล่นกีฬาที่ตนเองนัดกับกลุ่มเพื่อน ๆ เป็นเพราะว่า การดำเนินชีวิตของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนใครคนอื่น แต่ก็อาจจะมีบางสิ่งๆ ที่เหมือนกันบ้าง ซึ่งรูปแบบการดำเนินชีวิตนั้นจะมีผลมาจากวัฒนธรรม ชนชั้นทางสังคม และลักษณะของกลุ่ม ดังแนวคิดของ Reimer (1995) ที่กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคล เป็นรูปแบบเฉพาะของกิจกรรมในแต่ละวันที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนของบุคคลนั้น โดยแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนใคร แต่ละคนจะเลือกทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากคนอื่น แต่อาจจะมีที่ทำในสิ่งนั้นเหมือนกันก็ได้ รูปแบบการดำเนินชีวิตมี 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นวัฒนธรรม รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นสังคม รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นบ้านและครอบครัว รูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นความบันเทิง และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เน้นกีฬา สอดคล้องกับแนวคิดของ สมจิตร์ ล้วนจำเริญ (2554) ที่กล่าวว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนที่เป็นอยู่ทุกวัน จะเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ สิ่งจูงใจ ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง ชนชั้นทางสังคม และวัฒนธรรม การใช้ชีวิตจะได้รับอิทธิพลมาจากบุคลิกภาพของตนเองที่ผลักดันให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตของตนเองขึ้นมา ทำให้รูปแบบการดำเนินชีวิตสามารถแตกต่างกันออกไปได้

สำหรับผลการศึกษาอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z พบว่า เยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z มีความคิดเกี่ยวกับอาชีพในฝันที่แตกต่างกัน และเป็นไปตามความชอบของตนเอง เช่น อยากรับเป็นแพทย์ นักเขียน นักจิตวิทยา ดิวเตอร์สอนออนไลน์ นักสำรวจ นักวิเคราะห์ แอร์โฮสเตส และ Youtuber ทั้งนี้อาชีพในฝันอาจเปลี่ยนไปได้ แต่ส่วนใหญ่แล้วมักจะคิดถึงอาชีพในฝันของตนเอง และพยายามเตรียมตัวศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพในฝัน หาวิธีการพัฒนาทักษะ เพิ่มประสบการณ์ ด้วยการสอบถามผู้ที่เคยทำอาชีพที่ตนเองใฝ่ฝัน หาความรู้จากเอกสารตำรา หรือการดูจาก Youtube แต่พวกเขาก็ยังมีการคิดเกี่ยวกับอาชีพสำรองไว้ หากไม่สามารถที่จะทำอาชีพในฝันได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นได้ เมื่อเวลาเปลี่ยนไป หรือได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ที่ทันสมัยขึ้น หรือเมื่อได้เรียนต่อในระดับสูง หรืออาจต้องทำตามความต้องการของพ่อแม่ แต่บางคนก็คิดที่จะทำอาชีพในฝันโดยไม่ยึดติดกับอาชีพของพ่อแม่ แต่จะขอคำปรึกษาจากพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในบ้าน ซึ่งบางคนพ่อแม่ให้เกียรติยอมรับได้ บางคนพ่อแม่ให้การสนับสนุน เห็นชอบกับอาชีพที่ลูกเลือก แต่ก็มีบางคนพ่อแม่ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้ทำอาชีพนั้น อาจเป็นเพราะพ่อแม่ส่วนใหญ่ต้องการให้เยาวชนกลุ่มนี้ตั้งใจเรียนเพื่อที่จะได้สอบเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยให้ได้ ซึ่งการเลือกอาชีพของแต่ละคนนั้นตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลส์แลนด์ ได้ระบุว่า การเลือกอาชีพมีความสำคัญมาก กระบวนการเลือกอาชีพจะเกี่ยวข้องกับความถนัดในอาชีพ แรงจูงใจ ความรู้ บุคลิกภาพ และความสามารถของตนเอง (อภิศักดิ์ ดวงภักดี, 2550) ในส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา และวอลเตอร์ (Bandura & Walter, 1977) ระบุว่า มนุษย์มีความเชื่อในสมรรถนะแห่งตนที่สามารถประกอบกิจกรรมใด ๆ ได้สำเร็จ ถึงแม้ว่าเป้าหมายจะคลุมเครือ จัดการได้ยาก มีความเครียดสูง จึงต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะ ได้แก่ 1) เชื่อว่าตนสามารถจัดการกับเรื่องราวได้จนลุล่วง 2) การสังเกตการณ์ประสบผลสำเร็จจากบุคคลอื่น และเรียนรู้วิธีการจากบุคคลนั้น 3) ชักจูงตนเองด้วยคำที่ให้กำลังใจต่าง ๆ เช่น ฉันต้องทำได้ ฉันมั่นใจ หรือจากคำให้กำลังใจจากผู้อื่น เช่น คุณทำได้แน่ ๆ หรือ เราเชื่อว่าคุณสามารถ และ 4) ระดับการถูก

กระตั้นพอเหมาะ (Lefrancois, 1990) การเลือกตัดสินใจอาชีพ จึงมีขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการรวบรวมข้อมูลจากสภาพแวดล้อม หรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ 2) คาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 3) พิจารณาแนวทางปฏิบัติที่จะนำไปใช้ รวมถึงการคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหา 4) เลือกทางปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากแนวทางที่เกี่ยวข้อง 5) ตัดสินใจเลือกอาชีพที่ดีที่สุดต่อตนเอง และ 6) วัดผลอาชีพงานที่เลือกไป โดยนำไปเปรียบเทียบกับความคาดคะเนที่เคยตั้งไว้ (ธีรยุทธ แก้วเกร็ด, 2560)

เมื่อศึกษาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ทำให้มีการตัดสินใจเลือกอาชีพในฝันของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z นั้น พบว่า เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z ส่วนใหญ่จะมีมุมมองในเรื่องของรายได้หรือค่าตอบแทน เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่รวดเร็วและมีสมรรถนะมากขึ้น ที่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างมาก ความชอบส่วนตัว อีกทั้งบางคนมองเห็นสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปจึงอยากที่จะแก้ไข แต่การที่หลายคนจะทำในสิ่งที่ฝันไว้ในอนาคตอยากจะเป็นอยากจะทำให้ได้ตามทฤษฎีความคาดหวังของ Vroom (1964) ที่กล่าวว่า องค์กรจะต้องสร้างแรงจูงใจให้บุคคลเกิดความคาดหวังในการทำงาน ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลนั้นมีผลจากบุคลิกภาพ ความชอบของตนเอง แบบแผนการดำเนินชีวิต ความทะเยอทะยาน ทักษะของการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคล การเลียนแบบคนในสังคม ความเชื่อมั่นในตนเองว่าตนทำได้ และความคาดหวังที่ปรารถนาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งองค์ประกอบในการเลือกอาชีพนั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญญา บุญหล้า (2563) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกรับราชการของกลุ่ม Generation Z ในจังหวัดปราจีนบุรี โดยวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญ 7 ด้านประกอบด้วย ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านโอกาสและความก้าวหน้าในงาน ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะของอาชีพ ด้านนโยบายบริหารงาน ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และด้านความมั่นคงในงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธีรยุทธ แก้วเกร็ด (2560) ปัจจัยจูงใจในการประกอบอาชีพ ทศนคติในการประกอบอาชีพ ทฤษฎีเกณฑ์การเลือกอาชีพ มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชน ประกอบด้วย 1) องค์กรประกอบทางด้านบุคคล ได้แก่ บิดามารดา ญาติ พี่น้อง เพื่อน ตลอดจนผู้ที่ได้รู้จัก 2) องค์กรประกอบทางด้านส่วนตัว ได้แก่ เพศ สติปัญญา ค่านิยม ความสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนวัยเดียวกัน และเจตคติของเด็กที่มีต่ออาชีพนั้น ๆ และ 3) องค์กรประกอบทางด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการของสังคม เพราะความต้องการทางสังคมส่งผลถึงโอกาสที่จะได้งานทำและความก้าวหน้าในการทำงาน

การศึกษาเกี่ยวกับผู้มีอิทธิพลทางความคิดในการเลือกอาชีพของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z พบว่า เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z บางคนพ่อแม่หรือผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ บางคนได้รับอิทธิพลจากการบุคคลที่มีชื่อเสียงที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ และอยากที่จะทำให้ได้ตามแบบที่พบเจอในสื่อ เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z ที่จึงมีแนวคิดในการเลือกอาชีพตามตัวแบบที่ได้พบเห็น และมองว่าสิ่งที่พบเห็นนั้นเป็นความใฝ่ฝันของตนเอง เป็นแบบอย่างเชิงสัญลักษณ์ของตน จึงพยายามเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ของตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพในอนาคต เป็นเพราะว่าในอดีตผู้มีอิทธิพลทางความคิดของคนเจนเนอเรชั่นก่อน ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแบบที่มีชีวิต เช่น พ่อแม่ แต่ในปัจจุบันเป็นยุคของสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ตัวแบบของเยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z จึงมักจะเลียนแบบสิ่งที่พบเห็นในสื่อและเป็นตัวแบบเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของแบนดูรา ที่ระบุว่า การเรียนรู้ของมนุษย์จะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ประกอบไปด้วย ความคิด ความเชื่อ และความคาดหวังของบุคคล 2) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม และ 3) องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมหรือบุคคลรอบตัว ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยพฤติกรรมการเรียนรู้ของบุคคลเป็นกระบวนการภายในและสภาพแวดล้อมหรือตัวแบบที่ลอกเลียน ได้แก่ กระบวนการทางปัญญาของบุคคล ได้แก่ ความสนใจ ใส่ใจในตัวแบบ จดจำตัวแบบ และแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ และเมื่อเกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรม ก็จะใช้ปัญญาพิจารณาพฤติกรรมของตัวแบบที่รู้สึกประทับใจ และคิดว่ามีประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งตัวแบบจะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ตัวแบบที่มีชีวิต (Live Model) หมายถึง ตัวแบบที่เป็นบุคคล เช่น พ่อ แม่ พี่น้อง ครู เพื่อน คนทั่วไปที่สามารถสัมผัสได้ เป็นต้น 2) ตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Model) หมายถึง ตัวแบบจากสิ่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ และ 3) ตัวแบบที่เป็นคำสั่งสอน (Verbal Instruction) หมายถึง ตัวแบบที่เป็นการพูดจา อบรม อธิบาย หรือคำสั่งสอน คำอธิบายในหนังสือต่าง ๆ ตัวแบบที่น่าเชื่อถือ หรือตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในพฤติกรรมนั้น จะเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพที่บุคคลต้องการเลียนแบบ หากเขาเลียนแบบแล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ก็จะคงทนอยู่นานขึ้น (อัครา เอ็บสุขสิริ, 2556) และผลการวิจัยของ ผกาวัต ก้อนคำดี (2565) พบว่า ความมุ่งมั่นของเจนเนอเรชั่น Z คือ ต้องการอิทธิพลของครอบครัวเพราะมีความกตัญญู อันเป็นคุณธรรมพื้นฐานของสังคมไทยที่มีอิทธิพลกับกลุ่มเจนเนอเรชั่น Z ต่อการประสบความสำเร็จด้วย

สรุป

เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z มีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่คล้ายกัน และเป็นกลุ่มที่อยู่ในวัยเรียน ชอบความอิสระ รักอิสระ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันตามความชอบของตนเอง โดยจะค้นหาตัวตนจากการดูแบบอย่างของบุคคลที่ชื่นชอบที่พบเห็นจากสื่อและประสบการณ์ที่เคยพบเห็น มองหาอาชีพในฝันจากความต้องการของตนเอง และขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง แต่จะนำความคาดหวังของครอบครัวมาร่วมพิจารณาในการเลือกอาชีพ เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z แต่ละคนมีอาชีพในฝันที่แตกต่างกันออกไปตามความชอบ ความถนัดของตนเอง เช่น แพทย์ เกษษกร ทิวเตอร์ แอร์โฮสเตส นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักวิเคราะห์การเงิน นักกีฬาอาชีพ นักเขียนนวนิยาย ธุรกิจออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการเป็น Youtuber โดยมีมุมมองไปในเรื่องของเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาพิจารณาร่วมในการประกอบอาชีพ เยาวชนคนเจนเนอเรชั่น Z จะมีการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่อาชีพในฝัน ด้วยการฝึกฝน เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ จากสื่อเทคโนโลยี และหาประสบการณ์ตรงจากผู้รู้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผลการวิจัยครั้งนี้

ด้วยเหตุที่ว่าอนาคตของเยาวชนนั้นไม่ใช่แค่เรียนจบจากมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้ใบปริญญาเท่านั้น แต่อนาคตที่แท้จริงของแต่ละคนในอนาคตของการเป็นผู้ใหญ่ ก็คือ การทำงาน หรือประกอบอาชีพ แต่ก่อนที่จะไปถึงช่วงเวลานั้นจะต้องใช้เวลากับการหาคำตอบกับตัวเองว่า ในอนาคตมองเห็นตัวเองจะทำอาชีพอะไร ก็ยังไม่อาจมีใครล่วงรู้ได้ หลายคนสับสนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 การที่จะรู้ว่าตนเองเหมาะสมกับอะไร จะต้องผ่านการทดลองทำ โดยการพาตนเองไปเรียนรู้สิ่งนั้น ๆ เพื่อหาประสบการณ์ โดยเฉพาะการเรียนต่อและการเลือกอาชีพ ที่มีผลกับอนาคตในระยะยาว ต้องหาประสบการณ์ที่ดี โดยต้องไม่ย่ออยู่กับสิ่งเดิม หรือลองทำเพียงไม่กี่อย่าง ดังนั้นเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z จะต้องออกไปเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน ยิ่งเรียนรู้มากเท่าไรก็จะเจอกับความกดดันมากขึ้น จึงควรเปิดโอกาสให้ตนเองได้ทำสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

1.2 รู้จักความถนัดของตนเอง เมื่อได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดีแล้ว จะทำให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้น สามารถจะพิจารณาไตร่ตรองได้ชัดเจนว่า ทุกความชอบ ความถนัด และความสนใจ เรานั้นเหมาะสมกับสิ่งไหนมากที่สุด การทบทวนตัวเองจึงเป็นสิ่งสำคัญ และหลายคนละเลย จึงทำให้พลาดโอกาสการเรียนรู้ตนเองและส่งผลไปถึงการวางแผนอนาคต

1.3 พิจารณาว่าตนเองชอบการทำงานแบบไหน ลักษณะการทำงานแบบไหนที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งบนโลกนี้มีหลายอาชีพที่เชื่อมโยงกัน ความถนัดและความสนใจสิ่งหนึ่ง สามารถที่จะมีเส้นทางทำอาชีพที่สอดคล้องกันได้หลายอย่าง ดังนั้นก่อนที่จะตัดสินใจทำอาชีพใดก็ตามต้องทำการวิเคราะห์ก่อนว่าเราจะเดินไปเส้นทางอาชีพแบบไหนกันแน่

1.4 ลองประเมินตนเอง ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านอาชีพ และแบบทดสอบตนเอง ว่าเป็นคนแบบไหนเหมาะสมกับการเรียนด้านใด อาชีพไหนที่ใช้ หากเราทำการประเมินตนเองแล้วจะทำให้เกิดมุมมองว่าเราเหมาะสมกับอาชีพใดบ้าง

1.5 ทำการศึกษาความก้าวหน้าของอาชีพ เมื่อเลือกได้แล้วว่าอาชีพไหนที่เราอยากจะทำ และตัดสินใจจะทำในอนาคต ต่อไปก็ต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดของอาชีพนั้น ว่ามีแนวโน้มการจ้างงานต่อเนื่องหรือไม่ โอกาสความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด

1.6 ศึกษาเรื่องราวได้หรือค่าตอบแทน ดูว่าฐานเงินเดือนอาชีพที่เราสนใจนั้น อยู่ในอัตราเท่าไร มันคงที่จะเลี้ยงชีพได้มากน้อยเพียงใด มีปัจจัยค่าใช้จ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องมากน้อยแค่ไหน ซึ่งทุกอย่างจะเกี่ยวข้องกับรายได้ แม้ว่าเงินจะไม่ใช่ว่าเรื่องใหญ่ที่สุดในชีวิต แต่การเลือกอาชีพควรหาข้อมูลในเรื่องนี้มาประกอบด้วย เมื่อยังมีเวลาวางแผนเส้นทางอาชีพอยู่ จะต้องศึกษาและวางแผนให้มั่นคง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการเก็บข้อมูลกับเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นมุมมองของเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z ที่อยู่ในสังคมเมืองที่มีทางเลือกอย่างชัดเจน ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z ที่อยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ และอยู่ในสังคมชนบท ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมอีกแบบหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบว่าเยาวชนคนเจนเอเรชั่น Z ในภูมิภาคนั้นมีความคิดเกี่ยวกับอาชีพในฝันอย่างไร

2.3 การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการรวบรวมข้อมูลกับพ่อแม่หรือผู้ปกครองเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุตรหลาน

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2563). *Gen Y/Gen Me ประชากรกลุ่มใหญ่ในโลกยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.

ชนัญญา อมรวงศ์ไพบุลย์. (2561). การตัดสินใจเข้ารับราชการของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 7(1), 178-187.

ธีรยุทธ แก้วเกร็ด. (2560). การตัดสินใจเลือกอาชีพของพนักงานองค์กรเอกชน ในจังหวัดนครปฐม. รายงานการค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ณัฐวดี คุณดำรงสวัสดิ์. (2563). การเลือกอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ปีการศึกษา 2563. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2563). รู้จักกับ Generation ต่าง ๆ. สืบค้นเมื่อ 29/5/2566 จาก <https://www.popticles.com/marketing/know-your-generation/>

ผกาวดี ก้อนคำดี. (2565). *ทัศนคติของคนกลุ่มเจนเอเรชั่น Z ต่อการประสบความสำเร็จ*. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

พัชสิริ ชมพุกา และณัฐธิดา จักรภีร์ศิริสุข. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน: กรณีศึกษาเปรียบเทียบคนเจนเอเรชั่น Y และเจนเอเรชั่น Z ในเขตกรุงเทพมหานคร. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 42(3), 1-18.

เพ็ญนภา บุญหล้า. (2563). *การตัดสินใจเลือกรับราชการของกลุ่ม Generation Z ในจังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สมจิตร ล้วนจำเริญ. (2554). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อชรา เอ็บสุขสิริ. (2556). *จิตวิทยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อภิศักดิ์ ดวงภักดี. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพของผู้ว่างงานตามกฎหมายประกันสังคม พ.ศ. 2533 ในกรุงเทพมหานคร เขตพื้นที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Bandura, A., & Walters, R. H. (1977). *Social Learning Theory* (Vol. 1). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Lefrancois, G. (1990). *The Lifespan*. (3rd ed.). United Kingdom: International Thomson Publishing.

Reimer, S. H. (1995). A Look at Cultural Effects on Religiosity: A Comparison Between the United States and Canada. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 445-457.

Thamonton Jang. (2020). แพทย์ยังครองแชมป์ ส่วนยูทูบเบอร์พุ่งมาอยู่ที่ 3 สำหรับอาชีพในฝันเด็กไทย ปี 63. สืบค้นเมื่อ 15/7/2023 จาก <https://www.bltbangkok.com/news/28636/>

Vroom, H. V. (1964). *Work and Motivation*. New York: Wiley and Sons.